

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Art coli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concurs, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 2914/1909.

Concurs literar.

Subsemnatul Consistor, autorizat prin concluzul nr. 81 din a. c. al Sinodului nostru eparhial publică concurs pentru două lucrări istorice:

I. *Monografia institutului pedagogic-teologic din Arad*, din incidentul aniversării centenarului dela înființarea lui (1812) și

II. *Vieța și activitatea lui Moise Nicoară*, luptătorul pentru desrobirea bisericească-culturală a românilor din aceste părți.

Ambele lucrări vor avea să îmbrățișeze istoricul diecezei Aradului, arătând mai ales urmările activității aceluși institut și a lui Moise Nicoară asupra dezvoltării noastre bisericești-culturale, până azi.

Cea mai bună din fiecare scriere va fi răscumpărată cu suma de 500 coroane.

Lucrările să aibă, fiecare, estenziunea de cel puțin 5 coale de tipar octav cu literă garmond, iar manuscriptele să fie prezentate Consistorului eparhial până cel mult în 30 iunie 1911.

Lucrările trebuiesc prezentate sub pseudonim, pus pe titlul manuscriptului, precum și pe un plic sigilat (trimis cu manuscriptul deodată), în care să se indice numele, caracterul și locuința autorului.

**Consistorul eparhial gr. or.
român din Arad.**

Să-l urmăm!

Nu odată ne-am ocupat de neajunsurile, cari izvorând din lipsa de condiții prielnice unui progres normal, întârziază înaintarea noastră, atât pe terenul social-economic, cât și în special raportul cultural și religios.

Fenomenele de această natură, în primul rând sunt a se atribui lipsei de concentrare și organizare a forțelor noastre prea reslătite și lipsite de un punct central de gravitațiune.

În toate fenomenele vieții noastre publice se constată acest neajuns, această lipsă de unitate, chiar și acolo unde avem a face cu succese.

Un incontestabil succes au avut serbările culturale și religioase din Sibiiu, la cari am văzut preamărit pe întemeietorul autonomiei bisericii ortodoxe române: marele Andrei Șaguna, care în același timp e întemeietor al societății culturale »Asociațiunea«. Printr'o fericită întâmplare, nemuritorul om providențial a fost prezentat de un fruntaș al acelorași instituțiuni, de distinsul profesor cu suflet armonic și idealist, Andrei Bârsan, membru al Academiei române.

Întrunit prin fericita coincidență în timp, popor numeros, a ridicat sollemnitatea serbărilor dela Sibiiu și Rășinari ale căror valuri s'au întins de parte »peste dealuri și câmpii«.

Această concentrare solemnă în semnul pietății pentru trecut și a culturii s'a făcut în jurul marelui Șaguna, care se ridică în toată mărirea sa, pentru întregul popor, și se înalță din adâncimea unui veac, care să strălucească în vecinică lumină.

Șaguna nu a murit, el trăiește: în jurul lui se face concentrarea, în cetățile lui ne adăpostim: să mergem pe calea brăzdată de dânsul.

»Fost-a om trimis dela Dzeu« — căci numai om trimis de Dzeu poate trece biruitor prin toate tentațiunile și peste toate piedecile, pentru împlinirea misiunii sale.

»Eu n'am venit să fac voia mea, ci voia Tatălui meu, celui ce m'a trimis pe mine«,

Stăpânit până în pubertate de influința catolicismului, tânărul Șaguna trece peste toate tentațiunile ademenitoare, cari se țin în jurul său, dela locuri înalte și puternice. Dar el e condus de aceea iubire de lege și de neam, pe care numai inima de mamă o poate infiltra și pe care n'o pot birui nici porțile iadului.

Ajuns în ierarhia sârbească, în puterea bărbăției și vredniciei, destinat pentru situații de mărire și cinste — el și-a ales pe »ceice dormeau în întunec«, pentru a-i scoate din »robia Vavilonului« și a-i duce »din patimi la vieță«.

»Eu pentru aceștia mă rog, iar nu pentru lume mă rog, ci pentru aceștia, pe cari tu mi-ai dat mie, că ai tăi sunt«. (Ioan, XVII. 9).

Andrei Șaguna nu a murit, el este astăzi mai mult decât ori când între noi; fost-a om trimis dela Dzeu; să-l urmăm.

Cu cât ne vom apropiă cu sufletul de trimisul Provedinții, duh nou se va pogori peste noi; și unde vor fi doi sau trei adunați în numele meu, acolo și eu sunt în mijlocul vostru.

Atunci unitatea și concentrarea se vor îndeplinii.

Duhovnic.

Descrierea Banatului.

— După Griselini.* —

Multe comune, pe cari le amintește istoriograful ungar Olans, ca fiind din jumătatea veacului al XVI-lea, nu mai sunt în ființă; din potrivă, cu cât se impuțeau ținuturile nelocuite, se înmulțeau apele stătătoare (belțile) și mocirlele. — — — Mocirla dela Aranca se întindea peste Canija mică, până la Mocrin. Apoi mai erau apele râurilor Bega, Timiș, Pirda, Berzova, cu multe vâlcele și scurgeri de izvoare, toate lăsate de capul lor — — — și în curând au zămislit, în afară de cele bătrâne, noi mocirle și mai mari, ca mările, ca ochiuri de mare, unde nici om nici dobitoac nu putea să răsbătă. — — — Două din aceste mocirle se întindeau dela Bega până la Chichinda și de acolo până la o mică depărtare de Becicherec. Alte două, cea dela Illancea și Alibona(r) se întindeau dela malul de miază-zi al Timișului peste mai multe miluri și se pierdeau într'o prundiște, aproape de Palanca-nouă; apoi cea din urmă mai avea legătură cu o mocirlă care ajungea foarte aproape de dealul dela Vârșet. Aceste mocirle mari, cari în timpul de față, esceptând pe una, în mare parte sunt secete, erau atunci toate apă.

Atât de celebrele mocirle pontinee nu se puteau compara cu cele banatice. Permanentele schimbări atmosferice, cărora, în urma așezării sale firești, este expusă și evaporările infecțioase cari se ridică din multele ape stătute și inpuțite, făceau din țară (ținut) un prea trist adăpost, — căci frigurile epidemice de toate soiurile erau socotite de mici accidente, cărora locuitorii, chiar și antohtonii, erau întotdeauna espuși.

Atâta apă stătătoare și leneșă, adăpostea și producea totodată, nesfârșite ființe și soiuri de insecte, cari în decursul verii și toamnei și pentru oameni și pentru vite, erau deopotrivă foarte supărătoare. Cei dintâi nu aveau pace ziua și noaptea de muște și căpușe; iar vitele, nu eră de ajuns, că erau espuse obicinuiților muscoi de cai, ci mai sufereau și de o altă specie de-a acelora, naturaliștilor încă nu în de ajuns cunoscută, numită în țară, muște columbace, sub a căror înțepături vitele în puține minute, fără a se mai mișcă, cădeau moarte. — — — Ca bun și de folos ce oferea ținutul, erau o mulțime de pământuri, între cari unele având o întindere așa de mare, de nu o puteai cuprinde nici cu ochii cei mai ageri. Șesul lor îți oferea icoana unei mări line și întinse, în care înălțimile și colinele dincoace și dincolo par a reprezenta cum poate fi, când e tulburată de furtuni.

Pomii erau rari; și și cei puțini, cari se găseau amestecați în pădurile uriașe cu stejarii și alți copaci înalți în stat, ierău cu poame pădurețe (sălbatece).

* Pe timpul recuceririi din mâinile turcilor, — luată din „Coernig“; Etnographie vol. III., Wien 1855. pag. 128—130.

Arta de a nobilită pomii, altoirea și curățirea, din păcate, eră necunoscută. Tot ce plantă țăranul pe câmpie, coline ori dealuri erau schlechen și prune, din cari fructe locuitorii, valahi, sârbi (Raizen) și turci știau să scoată, cu foarte multă iscusință o strajnică beutură, pe care unii o numesc rachie, ceialaltă slivoviță, dar în folosința ei toți sunt și astăzi într'o părere, adecă o folosesc contra aierului nesănătos.

Unde poporațiunea e puțină, acolo se păraginește și câmpul; și cel mai nobil dar al provedinții, un pământ roditor, e negligat. Așa eră în Bănat, care întrece cu mult în productivitate orice țară din Europa. Nu pot să dau o idee mai bună despre puterea de productivitate a naturii în aceste părți, decât spunând, că arta de a gunoi aceasta țară, pe care toți învățătorii agriculturii, dintre noi și vechi, o consideră ca apuseană, pe cât de necunoscută tot atât de netrebuincioasă este aici. Dar locuitorii au sămănat numai atâta, cât e de ajuns pentru familiile lor; din prisosul, care este cel mai de seamă și neapărat, să-și procure vre-o îmbunătățire prin comerț. — Așa departe nu ajunge mîntea lor.

Cultura de vite și vânatul erau în aceasta provincie ocupațiunea principală. De aceea și domneau între locuitori toate acelea slăbiciuni, de cari sunt acuzați Arabii (pag. 130) și alte popoare nomade: dragostea de hoinărit, plăcerea de-a lenevi, inclinarea la hoție, tradare și cruzime.

Esceptând puținul ce a produs, nu prin artă, ci condusă de natură, industria valahilor, țara (Banatul) nu avea nici o manufactură. Colibe mizerabile, cari se împleteau din paie sau nuiele și se lipiau cu un chit (amalgam) de pământ sau cretă, cu asta se ocupau bărbații; tot așa cu facerea vaselor de bucatărie trebuincioase și alte lucrări de olărie, pe cari și astăzi le răspândesc. Celalalt gen (femeia) se ocupa, ca și astăzi cu prelucrarea cănepei, pe care o pregătesc: o torc și țes din ea pânză groasă, aspră, care le servește de cămașă; tot așa fac și cu lâna, pe care știu să o vâpsească în diferite feluri de culori și cu obiectele gata, se îmbracă pe sine și familia.

Din toate astea se poate conchide la ființa brută și neștiința locuitorilor banatici. Până când jaful barbarilor, a stătut, s'a văzut sub jugul unei guvernări autocrate înjosirea omenirii la trebuințele simple ale animalelor, — mașini fără suflet, nimic mai bun, decât ce locuia lângă ei, în păduri. —

Aceasta eră situația în Timișoara, în ce privește punctul de vedere a situației naturale, — aceste erau obiceiurile popoarelor sale atunci, când a fost smulsă despotismului turcesc. A scoate din numitele mari neajunsuri de căpetenie și dela multele lor urmări mărunte, părea o operă pentru veacuri, un ochiu condus de cunoștință se uimește de aceea ce s'a produs în cel mai puțin de șasezeci de ani; este însă — nemuritorul Carol al VI-lea și fiica lui glorioasă Maria Theresia, au voit și un popor și o țară, au fost refăcute.

Trad. S. Secula.

Crestături în lemn.

Titlul nepretențios de „*crestături în lemn*“ îl poartă cea mai însemnată carte ce s'a dat publicului românesc în timpul din urmă: un album elegant pe scoartă cu o furcă cu coarne și numele autorului *Dumitru Comșa*, iar înlăuntru 41 de tabele de carton cromolitografiate înfățișează în culori originale arta înălțătoare

ieșită din ascuțișul cuțitului purtat de mâna dibace și simțul artistic al poporului nostru. — Două sute patruzecișitri de obiecte mici și în ochii celor nepricepători de puțină valoare — căci ce valoare deosebită poate să aibă un fluier ciobănesc, o furcă de tors, un prisnel, o cruciuliță, o măciucă, o cruce, o ploscă goală, câteva scânduri luate din un tron, un scaun, o laviță, o poartă și alte obiecte de felul acestora — sunt reproduse cu multă artă și măiestrie în acest album. Obiectele de puțină valoare sunt îmbrăcate în hainele frumosului vecinic, haine țesute de bunul simț cu multă zăbavă.

Întorci câteva file și rămâi uimit de cele ce se desfășor înaintea ochilor; te întrebi nedumerit dacă creștăturile de pe obiectele din album, pot să fie opera unor necunoscuți fără școală fără mijloace și fără unelte. Un fluier, o bătă ciobănească și un păpușariu adevărate că autorii acestei comori de artă e tot acela care ne-a dat cele mai frumoase opere și în celelalte împărății ale artei: poporul. Cu oițele în vârful muntelui plecând dimineața spre pășune și reîntorcându-se seara ciobanul a avut destul timp ca se creșteze pe obiectele ce-i erau în fiecare minut în mână, forme de flori și firicele de iarbă între cari își petrecea ziua întreagă. Așa își înflorește el fluierul și măciuca, păpușarilor, — tiparul păpușelor de cascaval ca daruri fetelor de horă din satul lui, un frumos obicei îngropat de împrejurările noi între cari trăim, așa că nu ne mai puteam nici închipui la ce pot servi cele 2 bucăți de lemne scobite cu atâta măiestrie, — așa împodobeste el pentru cineva lăsată acasă o furcă, pe care ea, ca obiect de dulci amintiri și suvenir, o va purta-o în brațe viața întragă, așa creștează el în lemn o cruciuliță un prisnel și alte obiecte mărunțele și drăguțe. În lungile zile și sări de iarnă când a încetat lucrul câmpului, plugarul trage cu cuțitul brazde pe scândurile uscate din cari vrea să întruchipeze un tron pentru hainele de sârbătoare, un scaun, o laviță pentru casă și aruncă pe brazdele acestea semne să răsără din ele flori.

Câtă măiestrie și înțelegere pentru tot ce e frumos să desfășoră din aceste puncte pișcate de cuțit! Simetria și armoria cea mai perfectă de forme și colori e intrupată în figurile săpate în lemn. De am măsura cu cele mai perfecte instrumente și tot nu vom fi în stare să găsim că pe partea stânga a unui obiect e mai mult sau o mai mare figură decât pe partea dreaptă. Aceasta înțelegere și punctuositate în executare dovedește simțul dezvoltat și fin al poporului nostru pentru tot ce e frumos și armonios. Când vedem atâta frumusețe nu-i putem iertă lui Comșa titlul prea simplu ce-l dă lucrării d-sale. Condițiile schimbate între cari trăește astăzi cea mai mare parte a poporului nostru în acest veac al mașinelor lucrurilor pripite, au adus schimbare și în forma ce se dă obiectelor cari sunt totdeauna la îndemâna țaranului nostru. Prea puțini se cugetă la executarea mai frumoasă a obiectelor de cari are trebuință, și așa cuvintele poetului, cari exprimă raportul dintre cultură și literatura poporală: „Unde trece drum de fer, toate cântecele pier“ se adevărește și pentru arta

poporală. E un adevărat noroc albumul Dlui Comșa, căci prin el, nu numai că scutește de perire o bună părțică a artei noastre naționale, dar indică totodată drumul, pe care ar trebui să urmeze și altul, căci albumul e primul în felul acesta nu numai la noi, ci și la popoarele cari ne înpreșmuesc.

După albumul de țăsături edat cu câțiva ani mai înainte, album care a surprins lumea cu noutățile ce ni-le aducea, nime nu-și mai închipuia ca profesorul D. Comșa, trecut acum la penzie — și la noi așa e obiceiul ca un pensionar să-și trăiască în liniște zilele — să ne facă acum o și mai mare surprindere cu un album de creștături în lemn. Cine sau ce împrejurare i-a dat prima dată ideea, de unde și cum a adunat obiectele pe cari ni le espune în albumul de creștături e secretul Domniei sale, noi nu putem fi decât mulțămitori că ne-a arătat o nouă comoară de artă națională, iar celora cari răsfoesc albumul d-sale le procură clipe de adevărată plăcere și înălțare sufletească.

La noi subcuvântul că facem studii etnologice procurăm totfelul de tablouri, cari privesc obiceiurile și arta negrilor din Africa, cred că nu am face un lucru mai puțin laudabil, dacă am cercă să ne cunoaștem mai întâiu pe noi înșine și am bate pe pereții școalelor și câteva dintre tabelele de carton ale albumului D-lui Comșa. Acest album ar putea înlocui unele cărți legate luxos, dar altcum fără valoare ale saloanelor noastre. Am avea în saloane un album frumos.

Gyakorlati tanmenet

a magyar beszéd tanításához a nem magyar tannyelvű elemi népiskolák részére, szerkesztette Vuia Gyula, igazgató-tanító. I.—II. rész)*

Recenziune:

Dacă în timpul mai nou s'a lansat ideea, că învățământul poporal poate propăși și fără utilizarea de manuale — manualele cari țintesc la învățarea și însușirea unei limbi străine, în cazul de față cea maghiară ni să impune, ca o necezitate.

Nu e de ajuns, ca cunoștințele trebuitoare să le împărtășim numai verbal, ci și în scris: pe baza studiilor anume redactate spre acest scop și aceasta se recere cu atât mai tare cu cât, când vine vorba despre învățarea unei limbi nu e suficientă numai înțelegerea, ci mult trage în cumpănă și deprinderea, sau mai bine zis dresarea, de oarece altfel cunoștințele de limbă iute evaporează și la urmă nu ne alegem decât cu truda, ori în cazul cel mai bun cu rezultate momentane, puțin satisfăcătoare.

Aceiaș menițiune o au și manualele de mai sus și eu în celea următoare, voi u a-mi și expune părerea, observările obiective asupra lor:

Valoarea acestor cărți, în comparație cu altele de acest soi, zace în împrejurarea, că conține mate-

*) Arad, 1909, A gör. kel. egyházmegyei nyomda. A szerző kiadás. Ára 50 fillér.

rial acomodat articolului de lege XXVII. din 1907, ceea ce e un avantaj, o ușurință pe viitor pentru învățătorii, cari iau materialul încă de pe acum.

Adjustarea metodică denotă o procedură corectă-sănătoasă: întemeiată pe experiență, căci învățarea literilor din partea I. e separată în grupe, avându-și fiecare litera sa de dezvoltat și tractat și aceasta acolo unde e mai de lipsă: la literile cari diferesc de celea românești, cum sunt: ü-ű, c, ö-ő, k, j, s, sz, zs, gy, ly, ny, ty.

Partea I. e destinată anilor de școală: 1—2 și 3.

Cum am semnalat mai la început, față de înserarea materialului și aranjarea lui, nu așa avea mult de zis fiind la loc. Vocabularul (szótár) indus la finea manualelor încă-și are partea bună constrângând pe elevi la învățare mai temeinică și intențivă a cuvintelor și formelor de expresiune.

Dubitez însă încâtva în rezultatul real al aceluia manual, care înțelegerea, ideile nu le lămurește indeajuns.

Așa de pildă în vocabularul dela fine aflăm explicate la deprinderea 43, expresiunile: fölébredtem (m'am trezit), örködtél (m'ai păzit), megtartottál (m'ai ținut), virasztottál (ai veghiat), dar *felettem* lipsește cu totul. Drept e, că de aici mai lipsese: jó, Istenem, te, én și hogy; sigur presupunându-se, că acelea au obvenit în conversațiile de mai înainte, în anul dintâi. Pe motivul însă, că *felettem* obvine mai rar aplicat decât celelalte omise, pe acesta încă trebuia indus în vocabular, pentru că în manuirea limbei acesteia repetiția multă aduce cu sine desteritatea relativă.

Prezenta observare se mai potrivește la depr. 46, 48, 56, 58, 72, 74 și mai la câteva din partea I.

Tot așa la partea II. deprinderile: 6, 7, 9, 12, 13, 27, 34, 39, 51, 53, 67, 68, 70, 83 și 118.

Va să zică la fiecare lecțiune, *vocabularul trebuie să fie ceva mai bogat chiar și în cazul dacă expresiunile ca atari au mai fost atinse și în anii precedenți.*

E un avantaj acesta ce nu deroagă valorii întocmirii metodice a cărții, ci mai vartos o ridică.

Numai astfel procedând, învățătorul e scutit de a mai impune și vocabular separat copiilor, ceea ce constituie pierdere de vreme și astăzi. — Doamne! scumpă-i bietului dascăl român.

Repet: *învățarea unei limbi are lipsă de o deprindere, recapitulare continuă sub toate formele.*

Lucru de sine înțeles, că lacunele menționate nu sunt de așa natură, ca să detragă resp. contesteze valoarea cărții.

Mai frunzărind acestea manuale, am aflat, că o mulțime de pieze sunt prelucrate după forma dialogică: prin întrebări și răspunsuri, ceea ce ridică și mai mult valoarea cărții.

Acest procedeu metodic e corect și bine venit, din simplul motiv, că în ultima analiză și limbajul nu e altceva decât un dialog continuu.

Altmintrelea ambele manuale*) sunt aprobate cu rezoluție ministerială.

B.

*) Să cuvine, ca titlul lor să aibă și text românesc.

Emil

sau

Despre educațiune

de

J. J. Rousseau,

tradus de

Ioan Ardelean, inv.

Cartea II.

— Urmare. —

Cauza acestei neputință am slevat-o deja mai însus. Natura însă o potolește prin iubirea părintească; dar aceasta iubire poate fi peste măsură, cu scăderi și se poate face abuz de ea. Părinții cari duc o vieță simplă de cetățeni cam de regulă conduc băieții lor la așa ceva. Aceștia sporesc adevăratele lipse prin unele obiceiuri, în loc să micșoreze slăbiciunile lor, le sporesc acelea. Le potențiază și prin aceea, că pretind mai mult dela dânsii, ca natura; așa că puterea neînsămnată a băiatului, ce a dobândit-o pentru satisfacerea necesităților sale, o supun voinței lor; în fine prin aceea, că depinderea reciprocă, care pe de o parte se dezvoaltă prin debilitatea copilărescă, iar pe de altă parte prin afabilitatea părintească, se preface în sclăvie.

Omul cu mintea sănătoasă își cunoaște poziția sa și rămâne în aceea: băiatul nefiind capace pentru prima, nici pentru cea ultimă nu poate fi înzestrat dela sine. Din aceasta poziție naturală conduc o mie de cărări în afară: chiar pentru aceea trebuie să-l rețină în aceasta stare aceea, cari sunt chemați a se îngriji de creșterea lui; aceasta chiamare nu e chiar ușoară. Copilul să nu fie nici om, și nici animal, ci — copil; trebuie să simțiască debilitatea sa, dar să nu sufere sub greutatea aceleia: *trebuie să depindă dela cineva, dar nu e absolut necesar ca să se supună ca un servitor.* E subordonat numai pentru aceea, fiindcă are lipsă de dânsii: pentru că alții știu mai bine să judece că ce e folositor pentru el sau ce nu. *Nimenia nu e în dreptul, încă nici tatăl său a dispune aceea băiatului ce nu e spre folosul lui.*

Înainte-ce oamenii prin prejudiții și instituțiuni ar fi tras pe sfoară aplecările noastre naturale, fericirea băiatului întocmai ca acelor adulți consistă în folosirea după bunul lui plac a libertății de care dispune. Dar aceasta libertate la cel anterior este paralizată prin debilitate. Dacă cineva face aceea, ce voiește, se poate numi fericit presupunând, că își poate satisface șieși; aceasta stă și despre omul naturii. Dacă cineva face conform voinței sale și totuș nu e fericit, necesitățile aceuia de abunăsamă au întrecut puțințele sale proprii: așa e și băiatul. Băieții nu dispun de libertate absolută încă nici în starea lor naturală, deoarece aceasta o putem observa indeajuns între împrejurările societății la unii cetățeni. Neputând exista unii fără alții, în aceasta privință fiecarele din noi devine din nou băiat, debil. Noi ne-am născut pentru-ca să devenim bărbați activi, dar legile și societatea ne silesc la vecinica copilărie. Bogații, puternicii, regii sunt ca și niște băieți, cari văzând că fiecarele se nizește a-i ajuta în neputința lor, prin ce recurg la închipuire copilărescă nesocotind, că slugărnicia și îngrijirea aceea peste măsură care îi preface atât de închipuiți nu ar manifesta-o de fel relativ la dânsii, dacă ar fi oameni adevărați iar nu neputincioși intru atât demni de compătimit.

Aceste observări sunt însemnate, fiindcă sunt capace a aduce în consonanță toate contrarietățile

construcției societății: Sunt două feluri de depinderi: una depinderea de obiecte, care e naturală: a doua depinderea de oameni, care își trage originea dela societate. Felul anterioarei depinderi, fiindcă nu stă în nici un raport cu morala, nu paralizează nici libertatea, nici nu aduce cu sine netrebnicii, ultima din contră nefiind bine sistemizată se poate privi ca izvorul tuturor faptelor rele și prin trănsele se strică unii pe alții, domni și servitori. Dacă există modalitate ca să sanăm răul, consistă numai în aceea, că poziția oamenilor o substituim prin legi și că contra voinței unora să expunem voința și puterea universală a societății. Dacă legile națiunilor ar fi neclintite de sigure ca legile naturii în așa mod, încât să nu fie în stare nici o putere omenească a-le schimba, atunci raportul dintre oameni ar fi egal cu raportul dela obiecte. În cazul acesta avantajii stării naturale le-am aduce în consonanță cu avantajii vieții sociale, respective libertatea care ne scutește de netrebnicii cu moralitatea care ne ridică până la virtute.

Țineți băieții în raport cu obiectele, în care caz veți urmări în educația lui legii naturale. În contra poftelor sale pretensive trebuie să puneți numai stavile naturale și trebuie pedepsit numai aceea, ce emanează din însăși natura activității. De o astfel de pedeapsă își aduce aminte întotdeauna la ocaziune dată. Înloc să-le interzicem a nu face rău e de ajuns, dacă îi împiedecăm în aceea. Esperința și neputința îl vor învăța la timpul său, că ce e permis și se poate sau ce nu. Să nu satisfaceți poftelor lui pentru-că băiatul le dorește, ci pentru-că are lipsă de obiectul dorit. Nu e iertat să știe că ce e *supunerea* când săvârșeste o acțiune și nici aceea ce e *dispunerea* energetică, când alții fac în locul lui. Libertatea trebuie să o simțească deopotrivă atât în faptele lui, cât și într'ale voastre. Escesul neputinței lui trebuie potolit numai intrucât are lipsă de libertate, dar nu în măsura aceea ca să vă devină tiran, astfel că serviciul vostru să-l primească ca un soiu al supunerii, să aștepte cu nerăbdare acel minut, când va putea fi și fără acest serviciu al vostru și când va considera ca o norocire că e în stare a-se ajuta pe sine.

Pentru dezvoltarea și întărirea trupului natura are anumite modalități cărora nu e permis nici când să lucrăm contra. Așa d. e. nu e permis a forța băiatul la nelucrare, când voiește a umbla, nici la plimbare dacă voiește să rămână locului. Dacă voința băiatului nu este influențată prin procedura necorectă a noastră nu poște nimic fără cauză. Trebuie să se distragă să alege, se strige când ei voiesc. Mișcărilor toate sunt indispensabile pentru dezvoltarea și întărirea organismului lor; a-le interzice numai acelea trebuiesc, pe cari nu sunt în stare a-le îndeplini dela sine ci recurg la ajutorul altora ca să le facă. În cazul acesta trebuie să deosebim bine adevăratele lipse de capriciile fantastice cari acum sunt în deplina lor dezvoltare, totodată de acele poște pretentive, cari își au originea în abundența sucurilor de viață.

Am amintit deja mai sus, că ce e de făcut, când băiatul plânge cerând unele sau altele lucruri. Aci voiesc a adauge numai aceea, că îndată-ce e în stare a ne face cunoscut prin vorbire pofta sa, dar fiindcă voiește a ajunge în posesiunea lucrului dorit cât de îngrabă, eventual să nu fie refuzată cererea lui, o asociază cu plânsul: aceea la orice caz trebuie refuzată. Dacă l'a adus la aceasta adevărata lui lipsă ce se poate cunoaște, o îndepliniți fără întârziere; dar e de prisos a ne mișcă la răul lacrimilor sale, a ne nizu

să-l forțăm la o vărsare mai mare de lacrimi; atâta, ca și deprins la aceea, ca să tragă la îndoială bunăvoința voastră manifestată relative la dânsul, respective a-l întări în credința, că netrebnicia lui are o mai mare însemnătate înaintea voastră decât rugarea și bunăvoința. Când însă băiatul nu are încredere în bunăvoința voastră, va deveni cât mai îngrabă ingrat; dacă va afla, că sunteți molatici cât de curând va fi bleg.

E de mare însemnătate, ca să ne dăm consimțământul îndată la cel dintâiu moment la aceea, ce nu voim să-i refuzăm. Să nu fim prea darnici în refuzare, dar îndată ce am refuzat un lucru, să fim constanti și să nu revocăm decisul nostru.

Înainte de toate să ne ferim de-a deprinde băieții la expresii complezante, cari sunt fără nici un rost, pe cari în caz de lipsă le-ar întrebuiță, ca dicții miraculoase spre a stoarce în mod accelerat toate ce îi convin. Educația îngrijită a bogăților nu trece cu vederea nici când a deprinde băieții la o dispunere mai complezantă, deoarece cu privire la toate expresiile, le dau instrucțiune precisă, ca nu cumva să cuteze cineva a se opune unor astfel de cereri, împodobite într'un fel de nedespus. Nu au ideie nici despre tonul cererii și nici despre modul aceleia; când cer sunt tot așa de pretentive, ca și când dispun ceva, ba din contră atunci sunt mai obraznici, fiindcă în cazul acesta pot fi mai siguri că voința lor se va împlini. Momentan se poate cunoaște expresia, că „dacă vă convine“ pentru el are acel înțeles, „că mie îmi convine“ și cuvântul „mă rog“, ca și când ar zice: „dispun“. E de ciudată aceea complezanță care nu consistă în altceva, decât în ciuntarea înțelesului unui cuvânt. Din parte-mi, pe carele îl va atinge tot așa de puțin neînimositatea lui Emil ca cutezanța îndrăzneată, îmi convine mai mult, dacă zice într'un ton rugător: „Fă aceasta“ ca în cazul când zice poruncitor: „Mă rog...“ Nu expresia cuvântului e lucrul principal, ci înțelesul gândit pe care îl asociază la cuvânt.

Trebuie să incunjurăm rigurozitatea peste măsură precum și indulgența prea mare. Dacă lăsați băieții voștri a-i plictisi, e periclitată sănătatea, viața lor deja și contribuiți la nefericirea acelora; dacă însă îi scutiți în mod îngrijit de toate neplăcerile, le procurați suferințe, se moleșesc, se desmiardă; îi abateți dela poziția lor omenească, care în urmă vor fi siliți a o ocupa contra voastră. Ca să îi cruțați de unele necazuri naturale, îi expuneți la unele neplăceri artificiale. Îmi imputați, că și eu am căzut în eroarea tatălui tiran pe carele l-am înfruntat pentrucă a abandonat fericirea prezentă în butul viitorului nesigur.

Dar aceasta nu stă, pentrucă libertatea care o dau elevului meu, îi servește ca destulă recompensă în contul acelor puține neplăceri, la cari e expus. Colo, pe zăpadă văd jucându-se băieți sgriburind. Trupul lor e pătruns de răceală, degetele le sunt amorțite și înghețate. Odaia încălzită le stă la dispoziție, depinde numai dela voia lor ca să se încălzească și vedem, că nu fac aceasta. Dacă i-am forțat la așa ceva, ar simți pe de o sută-ori mai mult greutatea forței, ca gerul cel mare. Ce vă căiți dară? Fac nefericiți acești băieți când îi expun numai acelor neplăceri, pe cari le supoartă bucuroși? Prin aceea, că le dau deplină libertate în toate, de prezent le fac bine; prin aceea însă, că-i fac agili în contra durerilor și năcazurilor pământești, depun piatra fundamentală a viitoarei fericiri. Dacă ar putea alege, ca să fie elevul meu sau al vostru, nu ar stă nici un minut pe gânduri cu privire la alegere.

Vă puteți închipui o adevărată fericire și afară de sfera chiemării omenești? și nu înșamnă aceea atâtă, ca desbrăcarea omului de natura sa caracteristică, dacă voim să-l scutim de toate neazurile genului său? Eu cel puțin presupun, că da. Ca cineva să aibă parte de plăceri mari, primadată trebuie să se facă cunoscut cu neazurile cele mai mici; aceasta zace în natura omenească. Dacă poziția sa materială întrece hotarele cuvenite, viața morală a aceluia începe a decădea. Acel om care nu cunoaște dureri, nu e în stare a compătimi pe semenii săi nefericiți; înaintea aceluia e necunoscut sentimentul nobil de pietate; din inima aceluia a murit mila și îndeplinirea datorinței sale față de societatea omenească, cu un cuvânt: va fi ca o fiară sălbatică intrupată în persoana unui om.

Știți voi care e cel mai potrivit mod spre a face băieții vostri nefericiți? Acela, ca să le dați tot ce ei poftesc, Anume poftele potențându-se cu ușurința satisfacerii, incurând veți ajunge în poziția aceea neplăcută, că cu voie sau fără voie trebuie să le refuzați cererea: aceasta refuzare neobicinuită însă îi va atinge mai dureros ca însași lipsirea vreunui lucru. Uneori va dori bastonul vostru, altădată orologiul de buzunar, apoi pasărea ce plutește deasupra capului său, eventual stelele lucitoare; însăfșit toate ce vede cu ochii săi în așa măsură, încât ar trebui să dispuneți de o atotputernicie dumnezeiască, ca să puteți satisface capriciilor lui.

(Va urma.)

CRONICA.

In interesul fondului cultural din Arad.

Rugăm pe toți acei domni și dame, cari au primit liste de contribuire pentru fondul cultural diecezan din Arad, să binevoiască a retrimite acelea liste în timpul cel mai scurt la Consistorul eparhial din Arad.

La librăria diecezană în Arad, strada Deák Ferencz, se află de vânzare „Liturgia lui Ioan Crisostom“, de Nicolae Ștefu, pentru corul școlarilor și cor mixt cu prețul redus dela 5 cor. la 3 cor. exempl. + porto postal. Aceasta liturgie e cea mai ușoară și mai frumoasă pentru corurile noastre de băieți și mixte dela sate. Pe lângă toate răspunsurile liturgice, mai conține o mulțime de irmoase, pricesne — și un adaus de cântări naționale.

Tot aici și la autor (în Eeska, Torotál m.) se află și 4 colinde culese din Munții apuseni și aranjate pe note pentru cor bărbătesc și mixt de Șt. Ștefu inv. în Ecica. Prețul unui exemplar 2 cor. + porto. Cele mai frumoase colinde pentru sărbătorile Crăciunului.

Concurse.

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești din Berechiu, devenită vacantă prin abdicere, să escrie concurs cu termen de 30 de zile, dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: a) în bani 300 cor.; b) 17 jugb. 1533 st. □ de pământ extravilan, parte arător, parte fânaș în valoare de 260 cor; c) competența de pășune 80 cor; d) pentru lemne de foc 96 cor; (pentru încălzirea salei de învățământ parohia se va îngriji separat); e) dela înmormântări unde va fi poftit: dela mici 80 fil., dela mari 1 cor. 20 fil., pentru umblarea

cu crucea, dela preot 5 cor. în schimbul celor primite dela credincioși, venitele cantonale dau suma de 70 cor.: f) locuință cu 3 chilii, culină, supraedificate și o grădină de 800 st. □; g) spese la conferință 16 cor. iar scripturistica 10 cor.

Pentru întregirea salariului la minimalul prescriș de lege și pentru cvinevenale, se va recurge la stat la timpul său.

Dările publice le va solvi cel ales.

Din locuința învățătorească o chilie să rezervă parohiei, pentru elocarea bucatelor fondului bisericesc.

Alesul va avea să provadă cantoratul în biserică fără altă remunerație.

Recursele ajustate conform regulamentului și adresate comitetului parohial din Berechiu (Barakoy) vor fi a să naintă la oficiul pprese gr. or. român din Borosjenő (com. Arad), iar recurenții sunt poftiți a se prezentă în careva duminecă, ori sărbătoare în s. biserică, spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Din ședința comit. par. din Berechiu, ținută la 25 octomvrie (7 noemvrie) 1909.

Ioan Popoviciu.

paroh. ort. rom. preș. com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* ppresbiter, inșp. școl.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoreșc din *Zimbru*, devenit vacant prin abdicerea inv. Alexandru Roja, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“, pe lângă următoarele emoluminte: 1. Locuință: 2 chilii, culină și cămară și intravilanul școlar. 2. Salar în bani gata plătabil din cassa culturală 700 cor. 3. 24 cară de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ. 4. Pentru curatoratul școlai 30 cor. 5. Pentru participare la ședințele conf. învățătorești 20 cor. 6. Scripturistica în natură. 7. Dela înmormântări și alte funcțiuni cantonale unde va fi poftit 1 cor.

Dat în ședința com. par. din *Zimbru*, ținută la 8/21 nov. 1909.

Zacharie Neamt,
not. adhoc.

Valeriu Cristea,
preș. com. par.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar,* pprezb. inșp. școl.

—□—

1—3

Pentru întregirea postului de învățător la școala gr. or. conf. rom. din *Belinț*, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: a) în bani gata 1000 cor. la an. b) locuință în natură și grădină lângă locuință. c) pentru conferință 10 cor. d) pentru scripturistica 10 cor.

Reflectanții, cari au să fie ecalificați în senzul legii, sunt poftiți a se prezentă în decursul terminului concursual, în sfânta biserică spre a-și arată îndemănătatea în cântare și tipic; iar petiția concursuală, înstruată în senzul legii a o așterne comitetului parohial, pe calea oficiului protopopesc din *Belinț*.

Se obsearvă, că alesul învățător să îndatorează a îngriji pe spesele proprii de ținerea în curățenie și în bună rânduială a locuinții sale în partea din lăuntru. Alesul învățător va fi obligat, intrucât e capabil, a conduce și corul, fără altă remunerație.

Belinț 7/25 noemvrie 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Gherasim Sărb.* protoprezbiter.

—□—

1—3

Se publică concurs pentru postul de învățător-cantor la școala ort. română din **Giriș**, cu termen de recurgere **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 20 jughere pământ arător prețuit în 700 cor; $1\frac{1}{2}$ stângen de lemne din care se încălzește și școala de învățământ, cvartir liber cu 2 chilii, bucătărie și cămară, în curte grajd cu colniță și coteț; ștolele îndătinate și anume: mort mic 1 cor., mort mare 2 cor., hora mortului 2 cor., cununie 1 cor.

Pentru întregirea salariului și cvincvenale, se va recurge la stat.

Recurenții au se producă: estras de botez, că sunt născuți ort. români, cum și familia dacă sunt căsătoriți; atestat, că au absolvat preparandia într'unul din institutele noastre confesionale, atestat că sunt capabili a înființa și conduce cor vocal; atestat de cvalificațiune învățătorească și moralitate dela oficiul parohial vidimat de protopopul concernent. Alesul va fi obligat, a conduce strana, a lua parte la toate funcțiunile împreunate cu cantoratul, atât în parohie, cât și în filii, a instrui elevii în cântările bisericesti și a susține cu ei în biserică disciplina.

Alesul numai după expirarea acestui an școlastic de probă va fi întărit definitiv în postul seu.

Recursele ajustate cu documentele originale, au se fie înaintate pe calea oficiului protopopesc din Oradea-mare, comitetului parohial, în termenul indicat, iar până la acest termen, recurenții sunt poftiți să se prezente în sfânta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Recursele neadjustate precum și cele întrate mai târziu, nu se vor lua în conziderare.

Giriș, din ședința com. par. ținută la 10/23 noemvrie 1909.

Romul Mangra,
paroh. preș. com. par.

Demetriu Mărcuț,
not. com. par.

În conțelegere ca: *Toma Pacală*, protopop.

—□—

1—3

Pe baza rezoluțiunilor Ven. Consistor diecezan de sub Nrii 5980 și 6795/909, pentru îndeplinirea parohiei vacante din **Curtici**, prin această să escrie din oficiu concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala“.

Venitele împreunate cu aceasta parohie sunt: 1. Una sesiune de pământ parohial; 2. birul preoțesc dela parohienii aparținători acestei parohii în proporțiunea următoare: a) dela parohienii, cari posed numai casă și intravilan, una măsură de bucate, și anume: jumătate grâu, jumătate cucuruz astfel însă, că dacă pe unul și același intravilan ar fi edificate mai multe case și astfel ar locui pe un intravilan mai multe familii, toți acești posesori la olaltă plătesc cvota de o măsură de bucate staverită mai sus și nu fiecare separate câte o măsură; b) parohienii, care pe lângă casă și intravilan mai posed și pământ până la $\frac{1}{4}$ de sesie, vor solvi fiecare în bir câte o măsură grâu și $\frac{1}{2}$ cucuruz, ori invers după împrejurări; iar c) aceia parohieni, cari posed pământ peste $\frac{1}{4}$ de sesie, au să plătească câte una măsură grâu și una măsură cucuruz. 3. ștolele legale.

Parohia fiind de **clasa primă**, dela recurenți să recere cvalificațiune prescrișă pentru asemenea parohii.

Alesul va suportă toate contribuțiile după pământul ce-l va beneficia; va catehiză atât la școala comunală cât și la cele confesionale fără a ținea cont la vr'o remunerație pentru aceasta.

Recursele ajustate cu documentele prescise, adresate comitetului parohial din **Curtici**, să vor așterne în termenul concursual la oficiul protopopesc al tractului Chișineu (Kisjenő), având recurenții a se prezentă în cutare duminică ori serbătoare în s. biserică din **Curtici** spre a-și arăta desteritatea în celea rituale și oratorie, ținând cont de dispozițiunile §-ului 20 din Regulamentul pentru parohii.

Chișineu, 29 octomvrie (11 nov.) 1909.

Demetriu Muscanu,
adm. ppesc.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea ambelor parohii din **Cinteu**, atât a aceleia reactivată prin concluzul de sub Nr. 119/909 a Ven. Sinod eparhial, cât și a celeia remase vacantă după reposatul preot Ioan Iancu, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala“.

Ambele parohii fiind de **clasa primă**, dela recurenți să recere cvalificațiune coresponzătoare.

Venitele împreunate cu acestea parohii sunt: 1. Câte una sesiune pământ parohial; 2. Câte un intravilan parohial; 3. Despăgubire de imaș; 4. Pentru bir și ștole câte 300-300 cor. solvinde din cassa culturală.

Cei aleși au să supoarte toate contribuțiile ce cad după sesiile beneficiate și au să provadă catehizarea în școala noastră confesională din loc fără ori ce remunerație.

Recursele ajustate cu documentele de lipsă și adresate comitetului parohial din **Cinteu**, să vor așterne la oficiul protopopesc ort. rom. din Chișineu (Kisjenő) în termenul concursual, având recurenții a se prezentă în cutare duminică ori serbătoare în sfta biserică din **Cinteu**, pentru a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie, pe lângă observarea dispozițiilor §-ului 20 din regulamentul pentru parohii.

Cinteu, din ședința comitetului parohial ort. rom. ținută la 30 august (12 sept.) 1909.

Gavriil Popluca,
preș. com. par.

Ioan Popoviciu,
notar com. par.

În conțelegere cu: *Demetriu Muscanu*, adm. ppesc.

—□—

2—3

În urma încuviințării Ven. Consistor diecezan de sub nr. 5131/1909, prin aceste să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia ofici-oasă pentru îndeplinirea postului de *capelan temporal*, la parohia de clasa a II-a din **Brusturi** pe lângă veterarul paroh Nicolau Budugan de acolo.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt: jumătate din toate venitele parohiale cari sunt: 1. În loc de bir paroh. 6 și jumătate jughere pământ fanaș și arător în valoare de 200 cor. de după care pe jumătate va avea să solvească dările capelanul ales. 2. Ștolele legale, cari fac 180 cor. 3. Ajutor de stat conform cvalificațiunei alesului. 4. Casă parohială nefiind, alesul are să se îngrijească pe spesele sale de locuință.

Doritorii de a ocupa acest post, sunt poftiți, ca recursese lor înstruite conform regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parohial din **Brusturi**, să le susțearnă în termenul susindicat pe calea oficiului protoprezbiteral gr. or. român din Hălmagiu (Nagy-halmagy).

Recurenții sunt poftiți să se prezenteze în termen regulat în vre-o duminică ori sărbătoare în sf. biserică din Brusturi spre ași arată desteritatea în cele rituale respective în predicământ făcându-se astfel cunoscut poporului.

Din ședința comitetului parohial din Brusturi ținută la 27 sept. (14 oct.) 1909.

Nicolau Budușan,
preot, președinte.

Traian Nicodim,
inv., not. com.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar*, protobresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresc-cantorale din **Măgulicea**, devenind în vacanță prin abdicare, prin aceste să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă.

Emolumentele sunt: 1. Salar în bani gata din casa cult. 500 cor. 2. Spese de conferință 20 cor. 3. Spese pentru scripturistică 20 cor. 4. Lemne pentru încălzirea salei de învățământ și a locuinței învăț. după trebuință. 5. Uzufructul grădinei școl 1/4 iugher cat. 6. Dela înmormântări unde va fi poftit câte 1 cor.

Alegândul învățător este îndatorat să conducă strana fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți să-și susțină recursele lor instruite conform regulamentului și adresate comitetului parohial din Măgulicea, în termenul sus indicat, pe calea oficiului protoprezbiteral gr. or. român din Hălmașiu (Nagyhalmagy).

Recurenții sunt poftiți să se prezenteze în vre-o duminică ori sărbătoare în sf. biserică din Măgulicea spre a-și arată desteritatea în tipic și cântările bis. făcându-se astfel cunoscut poporului.

Din ședința comit. parohial din Măgulicea, ținută la 14 oct. (1 nov.) 1909.

Laurențiu Iuga,
paroh, preș.

Gheorghe Petrișor,
inv., not. com. par.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar*, pprezbiter, înșp. școl.

—□—

2 - 3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de **clasa a III-a din Varviz**, cu filia *Borumlaca*, protoprezbiteratul Orăzi-mari, se escrie concurs cu termen de concurență **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: din parohia matra Varviz: 1. Casa parohială cu supraedificatele. 2. 21 jugăre pământ parte arător parte fanaș. 3. Dela 80 numere case câte o măsură de bucate, (cucuruz ori grâu), dela ceice nu vor avea bucate vor avea să primească câte 2 cor. pentru una măsură de bucate. 4. pentru lemne de foc 24 cor. 5. Pășunat pentru 6 drb. vite, pentru cari darea de pășunat o va solvi alesul. Stolele uzuate. și anume: Pentru prohodul mic până la 7 ani 2 cor., prohodul mare dela 7 ani în sus cl. III 6 cor., clasa II 8 cor., clasa I 10 cor. Predică, iertăciuni și 3 stări are să se săvârșească la fiecare prohod. Celelalte venite stolare amăsurat protocolului luat cu comitetul parohial din 26 octomvrie (8 nov.) 1909.

Dela filia Borumlaca: 1. 3 Jugere pământ arător și fanaș. 2. Dela 40 numere case o măsură bucate ori 2 cor. în bani, dela cari nu vor avea bucate. 3. Pentru lemne de foc 12 cor 4. Stolele ca și în parohia matra Varviz. Dările după pământul parohial le va solvi alesul atât în matra cât și în filie. Întregirea dela stat staverită pentru această parohie. Alesul are se catechi-

zeze cu toți băieții de școală, atât în filie cât și în matra, fără altă remunerație.

Recurenții sunt avizați a-și trimite recursele adresate comitetului parohial concernent și ajustate coform Regulamentului pentru parohii subsemnatului protopop în termenul indicat, iar până la alegere să se prezinte în vre-o duminică ori sărbătoare în sfta biserică spre a-și arată desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcala*, m. p. protopop.

—□—

3—3

Pentru stațiunea învățătorescă dela școala gr.-or. rom. din **Fancica** se escrie concurs cu termen de alegere **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. În bani gata 196 cor. 2. 6 holde 1575 □ pământ arător și fanași 200 cor. 3. Competența de pășune după 4 drb. vite 16 cor. 4. 12 m. m. grâu à 10 cor. 120 cor. 5. Pentru lemne 48 cor. 6. Venitele stolare 20 cor. De tot 600 cor. Pentru încălzitul școalei se va îngriji comuna bisericească. Pentru învățătorul ales se va cere întregire dela stat până la minimalul prescris de lege, precum și cvincvenalele. Recursele ajustate conform §-ului 61 din Reg. și adresate comit. parohial din Fancica să se înainteze subsemnatului oficiu protopopesc în Oradea-mare, având recurenții a se prezenta în vre-o duminică ori sărbătoare în sfta biserică spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* m. p. protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala gr.-or. rom. din **Mezőpeterd**, devenit vacant prin pensionarea fostului învățător Petru Dagău, se escrie concurs cu termen de recurgere de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. În bani gata 214 cor. 2. 5 holde 144 □ pământ arător cu competența de pășune 140 cor. 3. 10 cubule de bucate grâu săcăreș de pâne 120 cor. 4. Pentru paie 16 cor. 5. Pentru lemne 20 cor. 6. Pentru înscrierea băieților didactru 30 cor. 7. Pentru conducerea școalei de repetiție dela antistia comunală 30 cor. 8. Pentru scripturistică 6 cor. 9. Diurne la conferințe 6 cor. 10. Pentru umblarea cu crucea în filii dela preot 10 cor. 11. Stolele cantorale 119 cor. 40 fileri. Locuință cu 2 chilii cu supraedificate și grădină de legume. În total: 711 cor. 40 fileri.

Pentru întregirea salarului până la minimalul prescris de lege și pentru cvincvenale se va recurge la stat.

Alesul va avea să provadă cantoratul fără altă remunerație. Dela recurenți se poștește, ca recursele instruite cu documentele provăzute în § 61 din Regulament și adresate comitetului parohial din Mezőpeterd, să le înainteze P. On. oficiu protoprezbiteral în Oradea-mare, iar până la termenul indicat a se prezenta în vre-o duminică ori sărbătoare în sfta biserică de acolo pentru a-și arată desteritatea în cant și tipic. Cei cu aptitudine de a conduce cor vor fi preferiți. *Comitetul parohial.*

În conțelegere cu: *Toma Păcala* m. p. protopop.

—□—

3—3